האשה נקנית פרק ראשון קידושין כ.

לקרובים. אע"ג שאין כאן יעוד שאין קידושין תופסין בה: **ורבי מאיר.** דדרש להאי לאמה בפוסק ע"מ שלא לייעד: **דרבנן.** לעיל בשמעתין דקתני אין מוכרה לקרובים: **אין מוכרה לאביו.** שאסורה לו משום בת בנו: **ולא לבנו.** דהויא ליה אמותו ואין קידושין תופסין במייני כריתות כדלקמן (דף פו:):

היכא דליכא לד יעוד. לאביו ויש לו בן לייעדה לבנו דהויא ליה בת אמיו אבל כשמוכרה לבנו אין כאן לד יעוד לא לו ולא לבנו דהויא ליה אחות אביו: **בגופו יצא.** לקמיה מפרש: **יחידי יצא.** לקמיה מפרש: **הוי אמינא.** לא תצא בראשי אברים כעבד שיוצא ואין נוטל כלום אבל זו תצא ותטול דמי עינה קמ"ל קרא יתירא דאין דין יציאה בחסרון אברים כלל: **יחידי נכנס.** לרבי אליעזר נמי משמע ליה בנפו לשון בגופו ומפרש ליה לומר שאם בא בגופו יחידי יצא יחידי: **מוסר לו.** על כרחו: **שאין מחשבין לו.** כשבא לגרע ולפדות את עלמו: **אלא מנה.** כמה מגיע ממנה לכל שנה של שש שנים שמות מנה וכמה מגרע לכל שנה(ג) ואם נותרה שנה נותן לו שמות מנה ולא אמרינן הרי השבח שנתייקרה הפעולה או החליף כח ועומד על מאתים תמנה מאתים לפעולת שש שנים ויתן לו שלש מנה: **מכסף מקנתו.** משעת מקנתו ישיב גאולתו: **הכסיף.** מתקלקל: **שאין מחשבין לו.** את השנים שעליו לעבוד אלא במנה כאילו נמכר במנה ולקמיה יליף מאי חזית דדרש להו לקולא(ד) ודלו של עובד כוכבים על התחתונה כדאמרן: **אמר אביי הריני כבן עזאי.** כי הוה בדיחתא דעתיה הוי רגיל למימר הכי הריני פתות ומוכן להשיב לשואלי דבר תורה כבן עזאי שהיה דר בעכו"ם שהיה מרוץ ולרשן ואמר (בכורות נח.) כל חכמי ישראל לפני כליפת השוס חוץ מן הקרח הזה: **נדרשינהו לחומרא.** להחמיר על העבד השנים יתן כפי שניו הכסיף ישיב לפי כסף מקנתו: **מדרבי יוסי ברבי חנינא.** שלא בא לידי עבדות אלא שהיה חשוד על השביעית: **אבקה של שביעית.** איסור הקל שבה העושה סחורה בפירותיה דהוה ליה לאו הבא מכלל עשה לאכלה (ויקרא כה) ולא לסחורה(ה): **בשנת היובל הוא.** וכי מתכרו אם מתכרו ותקנו מה שאסרתי לכם בו סופך למכור ממכריך ולכל כלי ביתך: **לא הרגיש.** לא שם לבו לפרוענות הבא עליו לחזור בו מעבירה שבידו. גבי לא הרגיש גרסינן **לסוף שמוכר** (ג) **אם שדותיו** וגבי לא בתת לידו בכולהו גרסי' בתוספתא(ו) **עד שמוכר** והכי משמע לא תבא בידו הרהור תשובה עד שבא לכל אלו: **מ"ש דקתני לא הרגיש(ז).** דמשמע אם לא הרגיש סופו לבא לכך וכולהו תנא לא בתת לידו עד שמוכר דמשמע דפשיטא ליה לתנא דדרכו בכך דלא תבא לידו שיטוב בתשובה עד שיקבל עוד פורענות: **אע"ג דכבו בהאי עניא לא כפיבא.** לדרוש בה שמיכת פרשה מכל מקום הואיל ופרשת רבית המוכה לפרשת ממכר בית אלן שהדי שבכר מכר את בתו אם יש לו בת קטנה קודם שלוה ברבית דניתא ליה וכו': **וכי יאמר אחיך.** הכל בסדר שמיכת פרשיות הוא דורשו וכולן זו קשה משלפניה: **שנאמר לגר.** פרשה אחרת היא הסמוכה לגמכר לך וכי תשיג יד גר ומושב עמך וגו': זה

שאינו יוצא בראשי אברים בעבד. דס"ד דלא גרע מעבד כנעני שאינו יולא בשש ויובל(ו) ובגרעון כסף ועובד את הבת ואפילו הכי יולא בראשי אברים:

אבקה של שביעית. פירוש איסור קל שבה דעיקר איסור שביעית אינו אלא בעבודת קרקע כגון חריסה חריעה אבל משא ומתן אינו אלא עשה בעלמא לאכלה ולא לסחורה ומסברא שבא לו עונש זה על משא ומתן מדה כנגד מדה(א):

הא קמ"ל דיובן אינש ברתיה. אף על גב שמפדין אותה בעל כרחו(ב) מכל מקום רבית קשה יותר:

לעקר זה עבודת כוכבים. שסופה ד)לעקר(ג):

ד"ז שיין לע"ב

עבד ד' ופשו ליה תרתי ניתיב ליה תרתי כפי שניו. פירש בקונטרס לא אייבי וקשה דא"כ אמאי שני קרא בלישניה לכתוב אידי ואידי מכסף מקנתו או כפי שניו ואומר ה"ר ברוך דה"פ אם עוד רבות בשנים לעבד תרתי ופשו ליה תרתי ניתיב ליה כפי שניו אלא מקנתו בין הכסף ובין השנים משום שהוא סמוך לזמן כניסה טפי מזמן יציאה ואם מעט נשאר בשנים לעבד תרבע ופשו תרתי ניתיב ליה כפי שניו שהוא שוה עתה והוא סמוך לזמן יציאה בין הכסף ובין השנים(ד):

(ד) **כל** הקונה עבד עברי בקונה אדון לעצמו. וקשה מאי אדון די לו להיות כאדונו ויש לומר כדאיתא בירושלמי(ה) דשמעים אין לו אלא כר אחת אם שוכב עליו בעצמו אינו מקיים כי טוב לו עמך ואם אינו שוכב עליו וגם אינו מוסרו לעבדו זו מדת קדוס(ו) ומלא שע"כ צריך למסור לעבדו והייט אדון לעצמו: גאולתו

ידו על התחתונה נמכר לישראל מגלן ת"ל (ז)שכיר שכיר לגזירה שוה אמר אביי (ח)הריני כבן עזאי בשוקי טבריא א"ל ההוא מרבנן לאביי מכדי הני קראי איכא למידרשינהו לקולא ואיכא למידרשינהו לחומרא מאי חזית דדרשינהו לקולא נידרשינהו לחומרא לא סלקא דעתך מדאקיל רחמנא לגביה (ט)דתניא (י)כי טוב לו עמך (יא)עמך במאכל ועמך במשתה שלא תהא אתה אוכל פת נקיה והוא אוכל פת קיבר אתה שותה יין ישן והוא שותה יין חדש אתה ישן על גבי מוכים והוא ישן על גבי התבן מכאן אמרו כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו ואימא הני מילי לענין אכילה ושתיה כי היכי דלא ליצטער ליה הא לענין פדיון נחמיר עליה מדרבי יוסי בר' חנינא (יב)דתניא רבי יוסי ברבי חנינא אומר בא וראה כמה קשה אבקה של שביעית אדם נושא ונותן בפירות שביעית לסוף מוכר את מטלטליו שנאמר (יג)בשנת היובל (יד) תשובו איש אל אחוזתו וסמיך ליה וכי תמכרו ממכר לעמיתך דבר הנקנה מיד (טו)ליד לא הרגיש לסוף מוכר את שדותיו שנאמר (טז)כי ימוך אחיך ומכר מאחוזתו לא באת לידו עד שמוכר את ביתו שנאמר (יז)כי ימכור בית מושב עיר חומה מאי שנא התם דאמר לא הרגיש ומאי שנא הכא דאמר לא באת לידו כדרב הונא (יח)דאמר רב הונא כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה התורה לו הותרה לו כלקח דעתך אלא נעשית לו כהיתר (יט)לא באת לידו עד שמוכר את בתו שנאמר (כ)וכי ימכור איש את בתו לאמה ואע"ג דבתו לא כתיבא בהאי ענינא הא קמ"ל (כא)ניזבין אינש ברתיה ולא ניזיף בריביתא מאי טעמא ברתיה מגרעא ונפקא והא מוספא ואזלא לא באת לידו עד שלוה ברבית שנא' (כב)וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך וסמיך ליה אל תקח מאתו וגו' (כג)לא באת לידו עד שמוכר את עצמו שנאמר (כד)וכי ימוך אחיך ונמכר לך (כה)לא לך אלא לגר שנאמר (כו)לגר ולא לגר צדק אלא לגר תושב שנאמר גר תושב (כז)משפחת גר זה עובד כוכבים כשהוא אומר לעקר זה

מוכר את מטלטליו. מתחת עניות (שם). בשנת היובל. שביעית ויובל חדא היא (שם). וסמיך ליה וכי תמכרו ממכר. ודרשינן סמוכין והכי אמר רחמנא מלות יובל סוסכים למכור מטלטלין וכלי תשמיש (ערכין ל:). לא הרגיש. לא נדשפע לשוב מן העבירה (שם). לא באת לידו. משמע אלא יעלה על לבי שיהא עשה שיש עבירה (שם). בעשית לו כהיתר. דומה כעיניו כהיתר, הלכך כרשה דלא עבר עדיין אלא פעם אחת מי לא הרגיש, דמשמע שהיה יודע ונוטל אל לבו שהיה עובר, אבל לא נתנו מן העבירה ונפעם שיב מי לא נתת ליד, שאעלו אל לבו מן עולה שהבא עבירה (שם). ניזבין אינש ברתיה ולא ניזיף בריביתא. דרינהו כתיב בהאי עניא, דכתיב אל תקח מאתו נשך ותרבית וגו' והא ודאי מקמי נשך ותרבית הוא דכתיב ניתא ליה (שם). ברתיה מגרעא ונפקא. שהפס מכירת הבת מיהא שהבא שפחה אלא עד שיגיעו ימי נערות, ואם בא לפדותה כתוב כך מהבל הדמים שהכרה כמה מגיע לכל שנה שהיתה ראויה להיות ביד האדון, ולפי אותו חשבון המגיע לכל שנה מנכה לו האדון לכל שנה ושנה ששמשתו, כדתניא (לעיל יד:) והפדה מלמד שמגרעת פדיונה ויוצאה (שם). לגר תושב. שקבל עליו שלא לעבוד עבודות כוכבים ומולל נגיעות (ב"מ עא.).

מסורת הש"ס

א) [לעיל יח ע"ב לקמן מד ע"ב], ב) לעיל יח: [לקמן מד:], ג) [כתו"י: ומודו], ד) [לעיל עז ע"א], ה) מתורה ג. ת"כ פ' בהר, ו) ערכין ל., ז) [כתו"י: ממנה. וכן כשמון], ח) [כתו"י: ותשכחון עבד עברי הנמכר וכו'. ועיין פנ"י], ט) ["קרובים" ליתא בכתו"י. ועיין רש"ל], י) [בנמכר לעבדים הוא ניתקרא כה. נג. ובנמכר ליגרמא הוא שם שם מ. וכן בדברים טו. יח], כ) [עיריכין כט. ערכין ל. קידוש מה.], ל) ת"כ פ' בהר פרשה ה פסיקתא פרשת בהר ערכין ל: [לקמן כב. לעיל עז. ע"ש בתוספות], מ) קידוש מ: ערכין ל: תוספתא דערכין פ"ה ה"ד פסיקתא פרשת בהר, נ) [לקמן מו ע"א], ס) ערכין ל: לקמן מ. יומא פו: קידוש כב. [מו"ר מ:], ע) כ"ק קינ: כ"מ מא., פ) [כתו"י: ולא], צ) [ינמות מו.], ק) [ל"ל יזו. והוא תחלת דיבור. (תפ"ל. ע"ש)], ר) [בכורות יב ע"ב], ש) [דערכין פ"ה], ת) [בדפו"ר טעה: סוף שמוכר. ועיין רש"ל], א) [לקמן כב ע"ב], ב) [קידוש מ ע"ב], ג) [לעיל יח.], ד) [עי' מגילה ו ע"א], ה) [לא נודע מקומו ועי' השמטות הירושלמי], ו) [עי' אבות פ"ב מ"ו].

תורה אור השלם

1. אם בנפו יבא בנפו יצא אם בעל אשה הוא ויצאה אשתו עמו: שמות כא ג
2. וכי ימכר איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים: שמות כא ז
3. אם עוד רבות בשנים לפדיון ישיב גאלתו מכסף מקנתו: ויקרא כה נא
4. ואם מעט נשאר בשנים עד שנת היבל וחשב לו כפי שניו ישיב את גאלתו: ויקרא כה נב
5. והיה כי יאמר אליך לא אצא מעמך כי אהבך ואת ביתך כי טוב לו עמך: דברים טו טז
6. בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו: ויקרא כה יג
7. כי ימוך אחיך ומכר מאחוזתו ובא גאל הקרב אליו וגאל את ממכר אחיו: ויקרא כה כה
8. ואיש כי ימכר בית מושב עיר חומה והיתה גאלתו עד תם שנת ממכרו ימים תהיה גאלתו: ויקרא כה כט
9. וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך וחזקת בו גר ותושב וחי עמך: ויקרא כה לה
10. וכי ימוך אחיך עמך ונמכר לך לא תעבד בו עבדת עבד: ויקרא כה לט
11. וכי תשיג יד גר ותושב עמך וכי ימוך אחיך עמו ונמכר לגר תושב עמך או לעקר משפחת גר: ויקרא כה מז

מוסף תוספות

א. בי"א. וא"ת ופגלן דעל ידי פחורה בלבד קלקולים אלו שמפרש כאן באין עליו דילמא ע"י חריטה וזריעה דוקא הם באים ר"ל דהיינו מדה כנגד מדה ע"י שמכר פירות שביעית הוא מוכר את אשר לו. תוס' ערכין ל: ב. משום פגם משפחה. תוס' הרא"ש. ג. בי"א, לפי שסופן של ע"כ לעקר דרש הכי. תוס' ערכין ל:. ד. ולהכי אתי יתורא דקרא אחר הסמוך אזלינן. תוס' ערכין ל: ע"ש.

עין משפט נר מצוה

קצו א מיי' פ"ד מהל' עבדים הל' יח:
קצו ב מיי' שם הל' ו:
קצח ג מיי' שם פ"ג הלכה ד:
קצט ד מיי' שם פרק ג הלכה ט:
ר ה מיי' שם פ"ח הלכה ט:
רא ו מיי' שם פרק ד הלכה כ:
רב ז מיי' שם פרק ח הלכה ח (כ):

הגהות הב"ח

(א) גמ' בשנת היובל הזאת תמוגי: (ב) רש"י ד"ה אלא מנה וכו' מגרע לכל שנה שתות מנה ואם נותרה: (ג) ד"ה לא הרגיש וכו' לאמר שמוכר ונגי לא בתת כל"ל ותיבות את שדותיו נמחק: (ד) תוס' ד"ה כל ע"ל קודש ד"ה אבקה:

מוסף רש"י

אין מוכרה לקרובים. אין מוכרה אלא לנתן לקרובים שהיא תמוכה עליהם לייעד. דבעיון אחר לו יעדה (לעיל יח:). לקרובים שאין לכם קדושין כה דבעינן דאחויה לייעוד (לקמן מד:). אם בגופו יבא. אלא היה נשוי אשה מתרגומו אם מלמודהו ולשון נכנסו שלא בא אלא כמות שהיא יחידי כתוך לנוסו בכנף בגדו (שמות כא ג). יש לו אשה ובנים רבו מוסר לו שפחה בכנענית. בעל כרחו של עבד, לגזירת הכתוב היא, דכתיב אם בעל אשה היא, וכתיב בתריה אם אדוניו יתן לו אשה וגו' (שמות כא ג). שיהיו לו ולדות ממנה (לעיל יד:). שאין מחשבינן לו אלא מנה. כמנה לפדות עצמו מתשב כמה שנים משעה שנתכר (עד שנת היובל) ומחשב כמה מגיע מאותו מנה לכל שנה ושנה ואם עברו שתים או שלש שנים ונמכר לו אדוניו לפי חשבון המגיע לכל שנה, כדמתיב כימי שכיר יהיה עמו (ערכין ל.). כפי שניו. משמע כפי שנים שעמד בבן, כלומר לפי מה שהוא שוה נאותה שנה (שם). אין לי אלא עבד הנמכר לעובד כוכבים. דהפי קרא נמכר לעכו"ם כתיב, כדכתיב וכי תשיג יד גר ותושב וכו' (שם). ת"ל שכיר שכיר. כתיב הכא כימי שכיר יהיה עמו וכתיב בנמכר לגר"ק כי משנה שכר שכיר עבדך וגו' (שם). הריני כבן עזאי בשוקי טבריה. יום אחד היתה דעתו גלולה, אמר הריני כמו בפומבדיתא מוכן להשיב דבר לשואל בשומת ומפרישות כמו שלו שהיה חריף והזכיר בשוקי טבריה (סוטה מה. וכע"ז ערובין כט. ברבא). הריני משונה במקומי שאני דהכא ונקי כמו שאני שהיה משתמש בשוקי טבריה כדתניא בבכורות כפרק תשיעי (נח.) בן שאי אומר כל חכמי ישראל לפני כליפת השוס (ערכין ל.). מכדי הני קראי. דעבד עברי (שם). קיבר. שבגדייר (שם). מדרבי יוסי בר' חנינא. דוחלי לא בא לידי כך אלא מפני שהיה רשע ועשה סחורה בפירות שביעית (שם). אבקה של שביעיות. הסוחר בפירות שביעית, ולהכי קרי ליה אבקה, שאין זו עיקר מלאכה של איסור שביעית (שם). מידי דלא הוי עיקר האיסור אלא בו קרי אבקה וכו' כמו אבקה העולה מדבר הנכתש נמתכתא (שבת מ:). לבסוף

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com